

דו"ח בטיחות בדרכים - ישראל בהשוואה לאירופה

אוגוסט 2020

פתח דבר

מדינת ישראל נמצאת בשגרת תאונות דרכים במסגרתה 355 בני אדם קיפחו את חייהם בתאונות דרכים בשנת 2019, אחד בכל יום בממוצע. בנוסף, בשנת 2019 רשמה מדינת ישראל עליה של 12.3% במספר ההרוגים בתאונות דרכים בהשוואה לשנת 2018.

אחד הפרמטרים החשובים לשם קבלת תמונת מצב אמיתית ונכונה בנוגע לבטיחות בדרכים הוא ההשוואה לעולם. בניגוד לתחומים מרכזיים כמו כלכלה, חברה, הייטק וחדשנות בהם ישראל יכולה להראות ציונים טובים, בתחום הבטיחות בדרכים מדינת ישראל נכשלת, הולכת לאחור, ומשתרכת אחר מדינות המערב.

בחינת מצב הבטיחות בדרכים בישראל, לעומת המדינות המובילות בתחום, מאפשרת לנו ללמוד על הבעיות שאיתן אנחנו מתמודדים מחד ומאידך, לראות את הפתרונות אשר הוכיחו עצמם במדינות אחרות.

מדינת ישראל חברה במועצה האירופית לבטיחות בדרכים (ETSC), המהווה את אחד מארגוני הבטיחות בדרכים המובילים והמרכזיים באיחוד האירופי. חברות זו מאפשרת שיתוף נתונים ומידע עם מדינות רבות באיחוד, ומעניקה למקבלי ההחלטות במדינה את הכלים ללמוד מהתובנות של המדינות המתקדמות בתחום. שיתוף הפעולה מאפשר לנו להיות שותפים למאמץ אירופי להקמת מאגר ידע בנושא ולבניית תכניות יישומיות שיביאו להפחתת הקטל בדרכים.

הדו"ח מאפשר לנו הצצה לנעשה באירופה בתחום הבטיחות בדרכים והיכן אנחנו ממוקמים ביחס למדינות המובילות באירופה בצמצום מספר ההרוגים בשנה האחרונה, כמו גם בשנים האחרונות.

בברכה,
אהז קיטה
מנכ"ל עמותת אור ירוק

כללי

החל משנת 2007 ישראל משתפת פעולה עם ארגון ה-ETSC (המועצה האירופית לבטיחות בתחבורה). הקשר עם הארגון נעשה בעבר באמצעות מכון רן נאור מיסודה של עמותת אור ירוק. כחלק מפעילותו, מפרסם הארגון דו"חות מעקב המשקפים את רמת הבטיחות במגוון נושאים בקרב מדינות אירופה ובכללן ישראל. תמונת מצב זו מאפשרת לנו לבחון את מיקומה של ישראל בהשוואה למדינות המתקדמות וכן ליצור שיתופי פעולה בנושאי בטיחות עם מדינות אלו.

מטרה

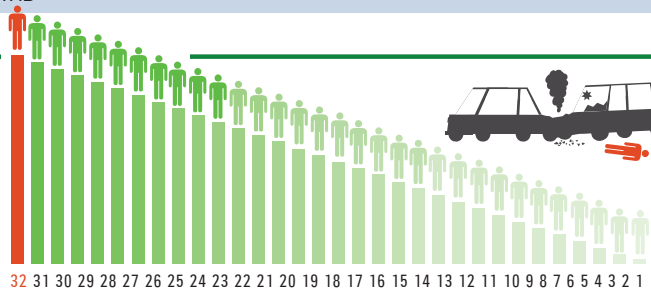
הדו"ח מבקש להציג את תמונת המצב של ישראל אל מול מדינות אירופה בשנה האחרונה ולאורך השנים האחרונות. מטרת הדו"ח היא לבחון את התוצאות של הפעילות שנעשתה בשנים האחרונות במדינות השונות בתחומי בטיחות בדרכים. בנוסף להשוואה האמורה, נעשה שימוש גם בדו"ח נוסף שהפיקה המועצה האירופית לבטיחות בדרכים לאחרונה ובמהלכו נבחנו שינויי ההרוגים במדינות שונות באירופה בתקופת וירוס הקורונה בהשוואה לתקופה שלפני פרוץ הווירוס.

שיטה

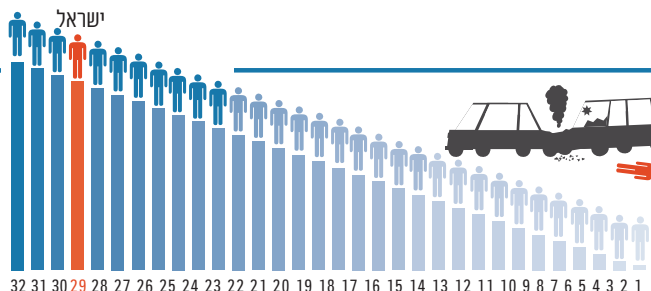
דו"ח זה מבוסס על הדו"ח השנתי של ארגון ה-ETSC ועל דו"ח השוואתי נוסף המתמקד בשינוי מספר ההרוגים בחודש אפריל 2020 לעומת החודשים המקבילים בשנים האחרונות. הדו"ח אשר מציג את הממצאים ואת המדינות המובילות בתחום, בנוי על בסיס נתונים המועברים על ידי המדינות השונות ואשר מנותחים ומעובדים על ידי הארגון.

דו"ח בטיחות בדרכים - ישראל בהשוואה לאירופה

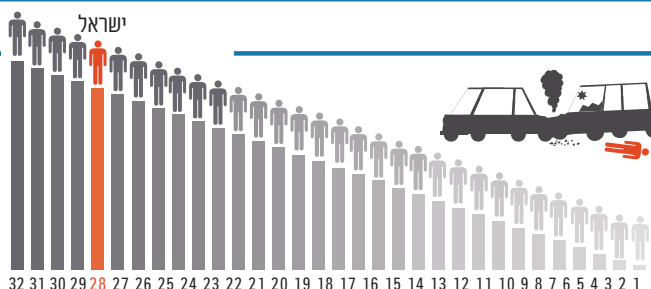
ישראל



ישראל נמצאת במקום האחרון והגרוע בשינוי מספר ההרוגים מתאונות דרכים בשנת 2019 לעומת שנת 2018 (מקום 32 מתוך 32 מדינות)



ישראל נמצאת במקום הרביעי לפני אחרון בשינוי מספר ההרוגים מתאונות דרכים בעשור האחרון (מקום 29 מתוך 32 מדינות) 2010-2019



ישראל נמצאת במקום החמישי לפני אחרון בשינוי מספר ההרוגים מתאונות דרכים בשנים 2001-2019 (מקום 28 מתוך 32 מדינות)

ישראל נמצאת במקום האחד לפני אחרון בשינוי מספר הפצועים קשה מתאונות דרכים בעשור האחרון 2010-2019 (מקום 27 מתוך 28 מדינות).



הגורמים המרכזיים לתאונות דרכים:

נהיגה במהירות מופרזת



אי שימוש בחגורות בטיחות ומושבי בטיחות.



נהיגה תחת השפעת אלכוהול.



נהיגה בהיסח הדעת.



בשנת 2019 ישראל חוותה את העלייה החדה ביותר בהרוגים מתאונות דרכים מכל מדינות אירופה.



22,660 בני אדם נהרגו בתאונות דרכים באירופה בשנת 2019, ירידה של 3% בהשוואה לשנת 2018.



הירידה בהרוגים באירופה בתקופת הקורונה כמעט כפולה מהירידה בישראל.



במספר ההרוגים מתאונות דרכים למיליארד כלי רכב, ישראל מדורגת במקום ה-12 מתוך 24 מדינות בשלוש השנים 2016-2018.



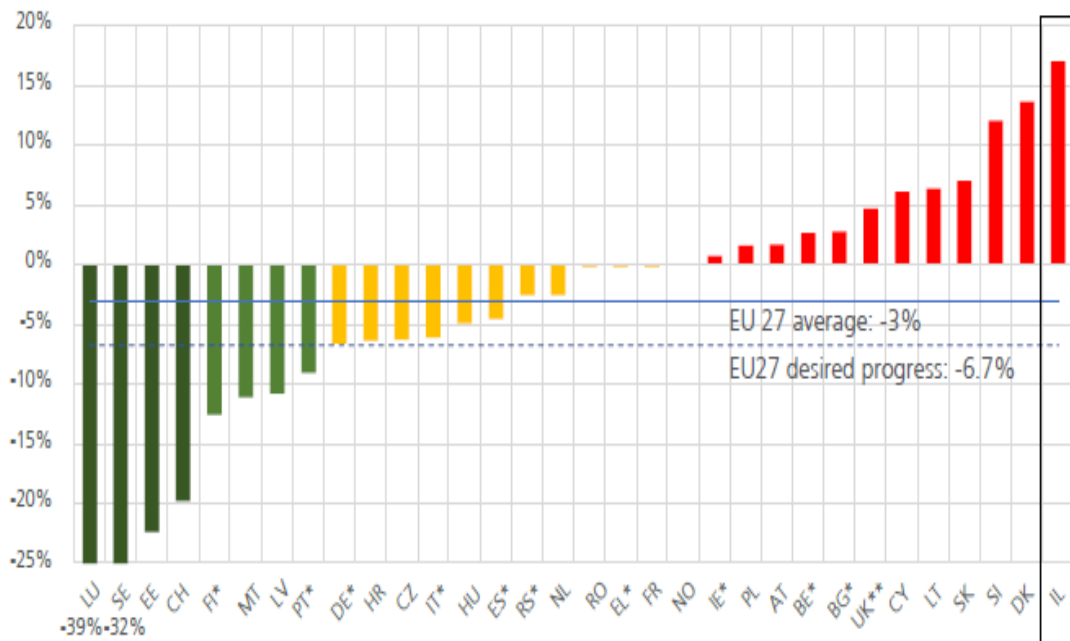
ממצאים עיקריים

- ישראל נמצאת במקום האחרון והגרוע בשינוי מספר ההרוגים מתאונות דרכים בשנת 2019 לעומת שנת 2018 (מקום 32 מתוך 32 מדינות).
- ישראל נמצאת במקום הרביעי לפני אחרון בשינוי מספר ההרוגים מתאונות דרכים בעשור האחרון 2010-2019 (מקום 29 מתוך 32 מדינות).
- ישראל נמצאת במקום החמישי לפני אחרון בשינוי מספר ההרוגים מתאונות דרכים בשנים 2001-2019 (מקום 28 מתוך 32 מדינות).
- ישראל נמצאת במקום האחד לפני אחרון בשינוי מספר הפצועים קשה מתאונות דרכים בעשור האחרון 2010-2019 (מקום 27 מתוך 28 מדינות).
- במספר ההרוגים מתאונות דרכים למיליארד כלי רכב ישראל מדורגת במקום ה-12 מתוך 24 מדינות בשלוש השנים 2016-2018.
- בשנת 2019 ישראל חוותה את העלייה החדה ביותר בהרוגים מתאונות דרכים מכל מדינות אירופה.
- 22,660 בני אדם נהרגו בתאונות דרכים באירופה בשנת 2019, ירידה של 3% בהשוואה לשנת 2018.
- לוקסמבורג (ירידה של 39% בהרוגים), שבדיה (ירידה של 32% בהרוגים) ואסטוניה (ירידה של 22% בהרוגים) השיגו את התוצאות הטובות ביותר בשנת 2019 בהשוואה לשנת 2018.
- הרוגים מתאונות דרכים בקורונה – הירידה בהרוגים באירופה כמעט כפולה מהירידה בישראל.

הממצאים בהרחבה

מקום אחרון בשינוי מספר ההרוגים בין 2018-2019

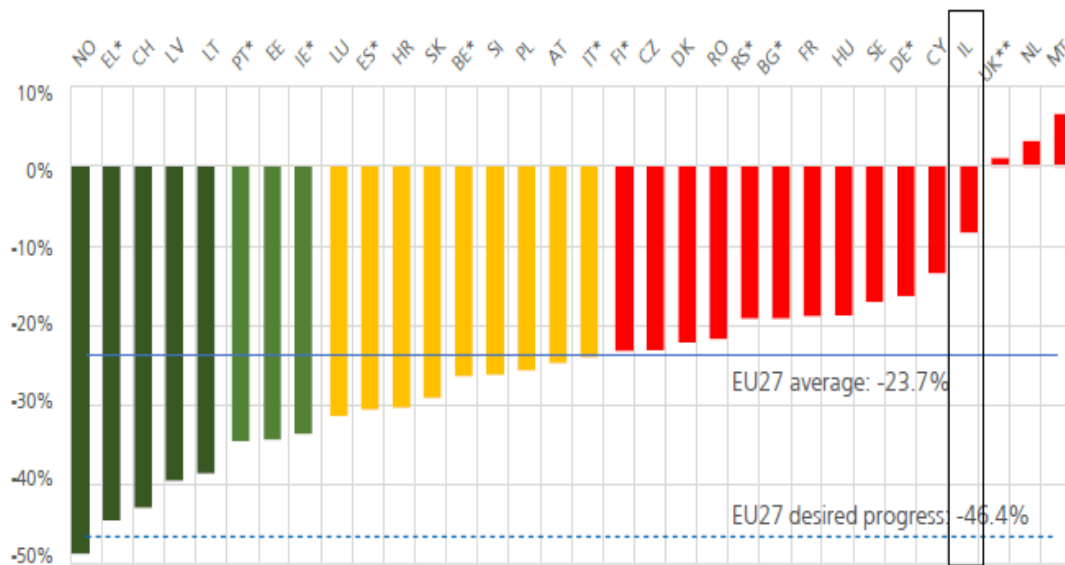
הכישלון במאבק בתאונות הדרכים במדינת ישראל מקבל תוקף גם בהשוואה למדינות אירופה. בחינת שינוי מספר ההרוגים מתאונות דרכים בשנת 2019 לעומת שנת 2018 מדרגת את ישראל במקום האחרון והגרוע. בעוד מדינות אירופה הצליחו לצמצם את מספר ההרוגים בתאונות דרכים ב-3% בממוצע, בישראל נרשמה עליה של 17% בהרוגים (ללא מחוז ש"י), כאמור, העלייה החדה ביותר מבין כל מדינות אירופה. המדינות אשר עשו את השינוי הטוב ביותר בשנה שחלפה הן לוקסמבורג, שבדיה ואסטוניה.



• מקור: המועצה האירופית לבטיחות בדרכים

מקום רביעי מהסוף בשינוי מספר ההרוגים בעשור האחרון

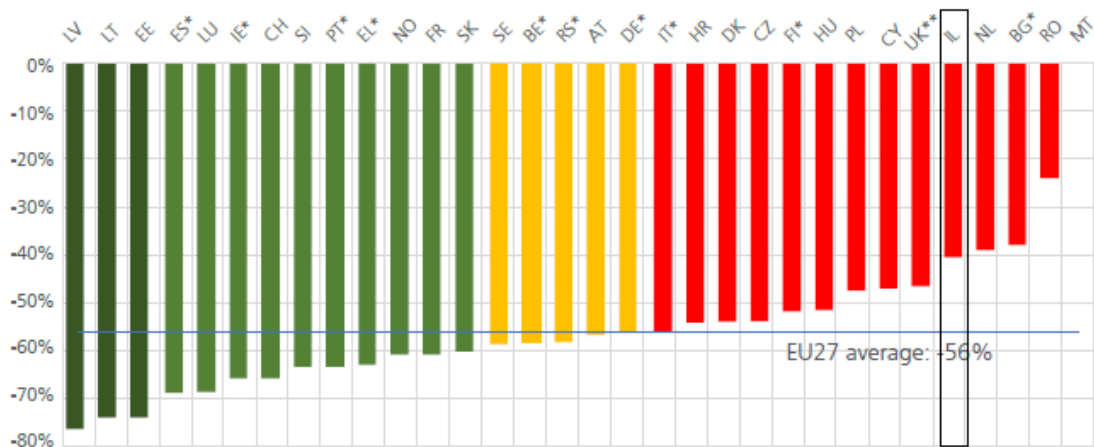
גם בבחינת נתוני השינוי בהרוגים מתאונות דרכים בעשור האחרון (2010-2019) ישראל נמצאת בתחתית מדינות האיחוד, מקום רביעי מהסוף. בעשור האחרון מדינות אירופה הצליחו לצמצם את מספר ההרוגים מתאונות דרכים ב-23% בממוצע, ואילו ישראל הורידה את מספר ההרוגים ב-8.2% בממוצע בלבד. נורבגיה, יוון ושווייץ עשו את השינוי הגדול ביותר בעשור האחרון בצמצום מספר ההרוגים מתאונות דרכים.



• מקור: המועצה האירופית לבטיחות בדרכים

מקום רביעי מהסוף בשינוי מספר ההרוגים בין השנים 2001-2019

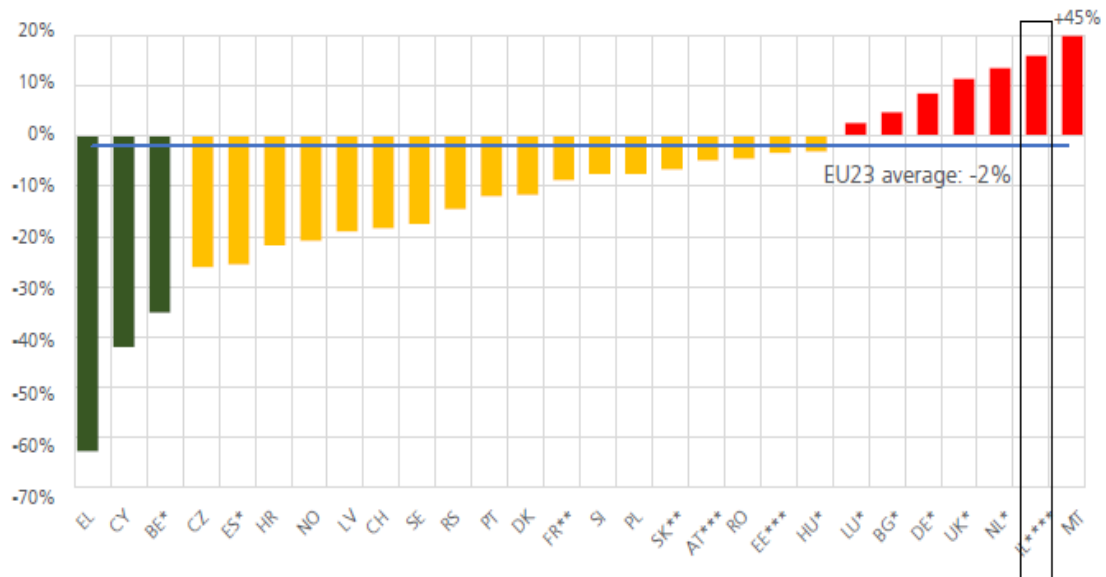
גם בשינוי מספר ההרוגים משנת 2001 ועד 2019 ישראל משתרכת מאחור ונמצאת במקום הרביעי הגרוע. מדינות אירופה הצליחו להוריד את ההרוגים מתאונות דרכים באותן שנים בשיעור ממוצע של 56% ואילו בישראל הירידה הייתה קטנה יותר - 40% בממוצע. לטביה, ליטא ואסטוניה הצליחו לצמצם את מספר ההרוגים בשיעור הגבוה ביותר מבין מדינות אירופה באותן שנים.



• מקור: המועצה האירופית לבטיחות בדרכים

מקום אחד לפני האחרון בשינוי מספר הפצועים קשה בעשור האחרון

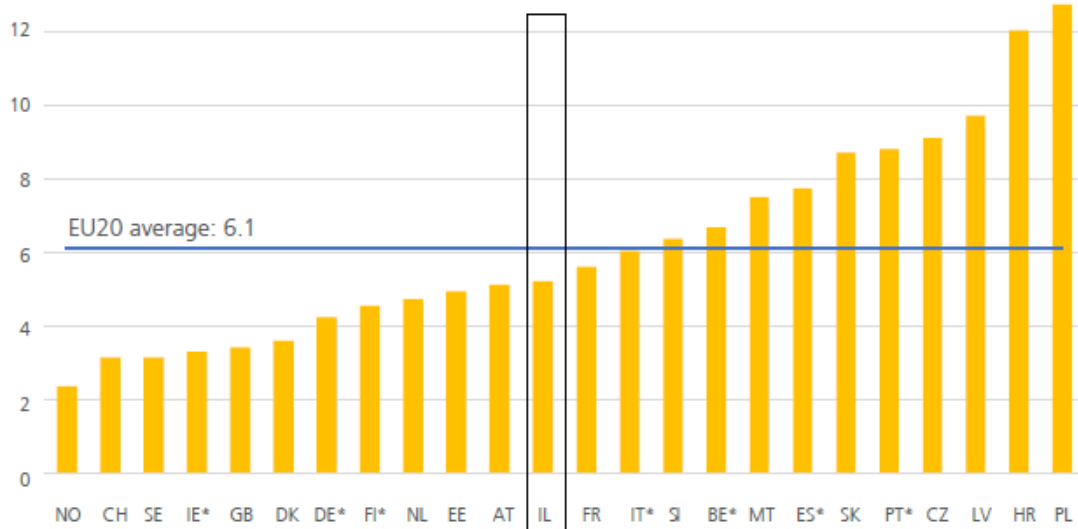
ההבדל בין תאונה שבה נהרג אדם לבין תאונה שבה אדם נפצע קשה לעיתים יכול להיות קטן מאוד. המועצה האירופית לבטיחות בדרכים ביקשה לבחון גם את השינוי במדד הפצועים קשה בעשור האחרון (2010-2019) וממנו עולה כי ישראל נמצאת במקום האחד לפני אחרון. בעוד מדינות אירופה הצליחו לצמצם את מספר הפצועים קשה מתאונות דרכים ב-2% בממוצע, בישראל נרשמה עליה של 16%. מלטה הציגה נתונים גרועים יותר מאשר ישראל. יוון, שוויץ ובלגיה הצליחו לצמצם את מספר הפצועים קשה מתאונות דרכים בשיעור הגבוה ביותר מבין מדינות אירופה.



- מקור: המועצה האירופית לבטיחות בדרכים
- הערה: נתוני ישראל מהשנים 2013-2019.

מקום 12 מתוך 24 במספר ההרוגים למיליארד כלי רכב

מנתוני הדו"ח עולה עוד כי במספר ההרוגים מתאונות דרכים למיליארד כלי רכב ישראל מדורגת במקום ה-12 מתוך 24 מדינות. הנתונים נבחנו על פני שלוש שנים- 2016-2018. ממוצע ההרוגים במדינות אירופה נאמד ב-6.1 בני אדם הרוגים למיליארד כלי רכב ובישראל נהרגו 5.2 בני אדם למיליארד כלי רכב.



- מקור: המועצה האירופית לבטיחות בדרכים
- הערה: הנתון אינו כולל את שנת 2019 שהסתיימה בעליה חדה בהרוגים בהשוואה לשנת 2018.

המלצות

כדי להביא לצמצום והפחתת מספר ההרוגים בכבישים מחברי הדו"ח ממליצים על מספר צעדים:

- על המדינות לספק תקציבים ממשלתיים מספקים.
- המדינות צריכות לאמץ תכניות בטיחות מעבר לשנת 2020.
- התכניות חייבות לכלול יעדים לאומיים להפחתת ההרוגים והפצועים קשה ולקבוע יעדי משנה כמותיים המבוססים על מדדי ביצוע.
- יש לפעול על פי מדדי עלות – תועלת ולבצע הערכות של אסטרטגית ומדיניות הבטיחות הקיימות לשם הערכת האפקטיביות של התכניות.
- יש לקבוע ולעודד יעד הפחתה בהרוגים של 50% בעשור הקרוב.
- יש להתאים את האסטרטגיה לשינויים במערך התחבורה בדגש על שינויים כמו הרכב האוטונומי, עליה בשיעור הולכי הרגל ההרוגים, אוכלוסיות מבוגרות ועוד.
- יש לבצע שינויי חקיקה כך שיתמכו בהשגת היעדים של הפחתת ההרוגים והפצועים קשה. בנוסף לקביעת היעדים השאפתניים, מחברי הדו"ח מבקשים לקבוע גם יעדי ביניים להשגת מדדי ביצוע מרכזיים.

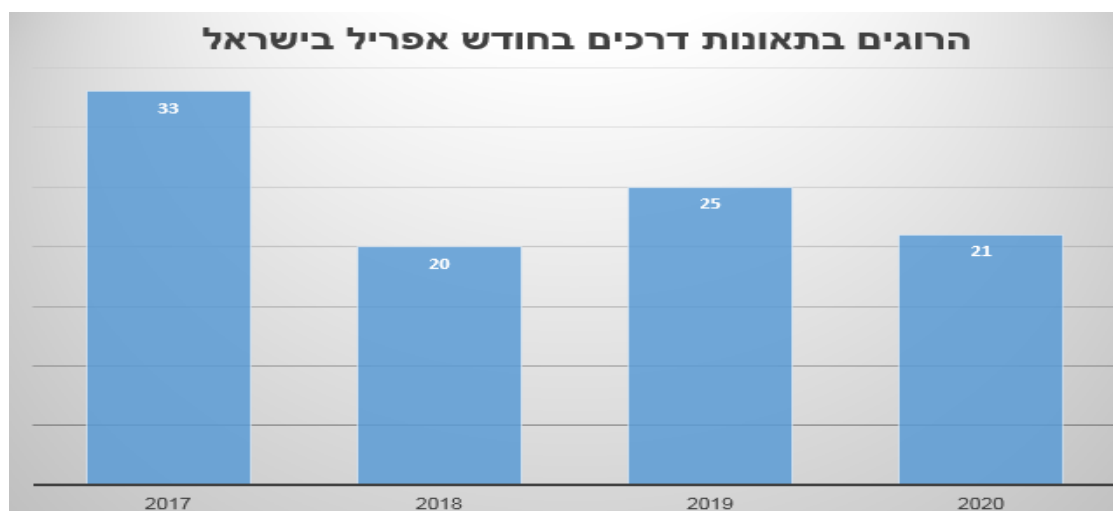
מעבר לקביעת היעדים והאסטרטגיה, מחברי הדוח ממליצים להתמקד בנושאים המרכזיים הגורמים לתאונות דרכים:

- נהיגה במהירות מופרזת וציות למהירות המותרת.
- שימוש בחגורות בטיחות ומושבי בטיחות.
- נהיגה תחת השפעת אלכוהול.
- נהיגה בהיסח הדעת.
- שימוש במערכות בטיחות בכלי הרכב החדשים.
- שיפור תשתיות הבטיחות.

צמצום הרוגים בקורונה – מדינות אירופה צמצמו את ההרוגים ב-36%, כמעט כפול מישראל

מגפת הקורונה השפיעה רבות על הפחתת מקרי מוות בתאונות דרכים באירופה. המועצה האירופית לבטיחות בדרכים פרסמה (יולי 2020) דו"ח מיוחד הסוקר את צמצום מספר ההרוגים מתאונות דרכים בתקופת הקורונה. מהדו"ח עולה כי מדינות אירופה הצליחו לצמצם את הרוגי תאונות הדרכים בתקופת הקורונה בשיעור ממוצע של 36%. הדוח סוקר את הנתונים שסיפקו 25 מדינות באיחוד האירופי כאשר ב-18 מדינות נרשמה ירידה במספר מקרי המוות בדרכים באפריל 2020 לעומת ממוצע ההרוגים במהלך חודש אפריל במשך בשלוש השנים (-2017-2019). באפריל 2020 איבדו את חייהם 910 בני אדם מתאונות דרכים ב-25 המדינות שסיפקו את הנתונים, לעומת 1415 בני אדם שנהרגו בחודש אפריל בממוצע של שלוש שנים – 505 הרוגים פחות, המהווים ירידה של 36% בממוצע.

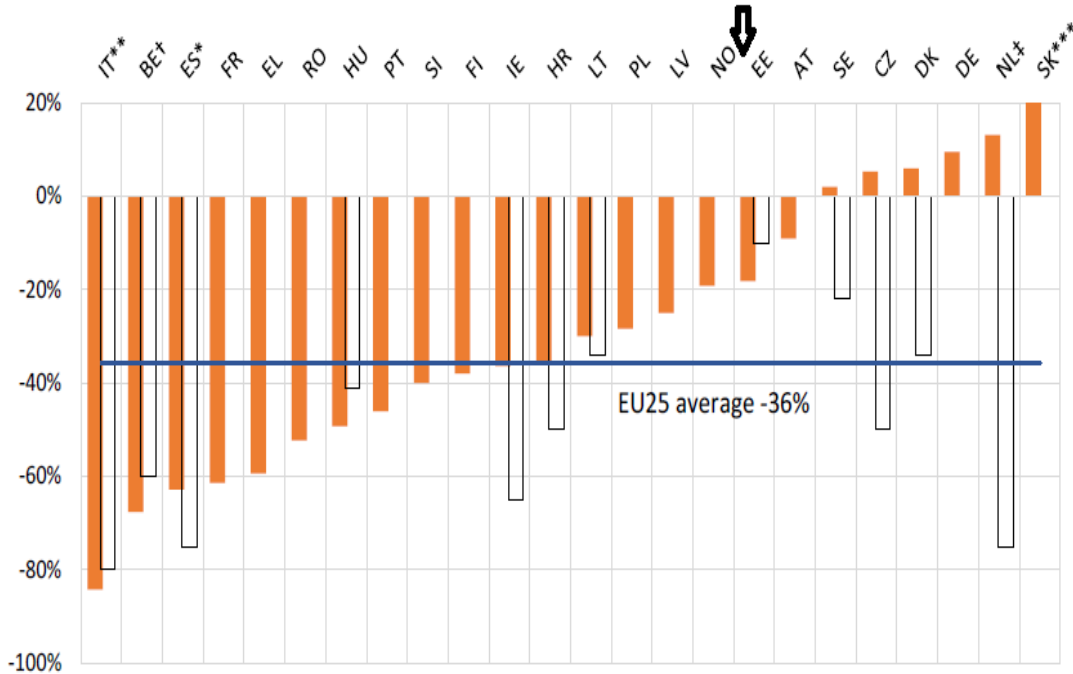
ישראל נעדרת מרשימת המדינות שהמועצה קיבלה לגביה נתונים אך מבדיקת עמותת אור ירוק עולה כי בחודש אפריל 2020 נרשמה ירידה של 19% במספר ההרוגים בהשוואה לממוצע בחודש אפריל בין השנים 2017-2019. באפריל 2020, חודש של סגר, נהרגו בכבישים 21 בני אדם לעומת 26 הרוגים בממוצע לחודשי אפריל בשלוש השנים שלפני כן. ניתוח הנתונים מראה כי הירידה הממוצעת בהרוגים שהשיגו מדינות אירופה כמעט כפולה מהירידה במספר ההרוגים שישראל השיגה.



מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

בחינת הנתונים מציבה את ישראל במקום ה-17 מתוך 25 מדינות בצמצום מספר ההרוגים בחודש אפריל 2020, חודש של סגר בשל וירוס הקורונה. לו ישראל הייתה

חלק מאותן מדינות המשתתפות בהשוואת הנתונים היא הייתה ממוקמת בין נורבגיה (ירידה של 19% בהרוגים) ובין אסטוניה (ירידה של 18% בהרוגים) – ראה חץ בטבלה.



• מקור: המועצה האירופית לבטיחות בדרכים

מהדו"ח ניתן להסיק כי קיים קשר ישיר בין הסגר (צמצום נפחי תנועה) ובין הירידה בהרוגי תאונות הדרכים. איטליה שחוותה סגר ממושך הציגה ירידה חדה של 86% במספר ההרוגים. בספרד, עוד מדינה שסבלה קשות מהקורונה, נרשמה ירידה של 63% בהרוגים מתאונות דרכים. מדינות נוספות שהציגו ירידה חדה בהרוגים הם בלגיה (68%), צרפת (61%) ויוון (59%).

מן הצד השני, מדינות שככל הנראה הסגר בהן היה פחות נוקשה רשמו ירידות קלות ובחלקן אף נרשמה עליה בהרוגים כמו בשבדיה שרשמה עליה של 2%, צ'כיה 5% ודנמרק 6%.

מחברי הדו"ח מספקים הסבר אפשרי לעליה בהרוגים באותן מדינות בשל העלייה **בנהיגה במהירות מופרזת** – במדינות רבות נרשמה ירידה בנפחי התנועה אך במקביל נרשמה עליה בהרוגים מתאונות דרכים.

דוגמאות למדינות שבהן הנהגים נסעו במהירות מופרזת:

- **דנמרק** פרסמה נתונים המראים על עליה של 10% בשיעור הנהגים שנסעו במהירות מופרזת בהשוואה לשגרה.
- **צרפת** נרשמה עליה של 16% בעבירות מהירות **חמורות** (50% מעל המהירות המותרת) שנצפו על ידי מצלמות המהירות.
- **ספרד** נרשמה עליה של 39% בעבירות המהירות אשר תועדו על ידי מצלמות המהירות הנייחות בכבישים בינעירוניים.
- **בבריטניה** נרשמה עליה של 15% בקרב הנהגים הצעירים שנפצו נוסעים מעל המהירות המותרת.
- באסטוניה נרשמה עליה של 22% בשיעור הנהגים שנסעו מעל המהירות המותרת.

שינוי מספר ההרוגים בתקופת הקורונה במדינות האיחוד האירופי

מדינה	שיעור שינוי בהרוגים אפריל 2020 לעומת ממוצע הרוגים באפריל 2019-2017
איטליה	-84%
בלגיה	-68%
ספרד	-63%
צרפת	-61%
יוון	-59%
רומניה	-52%
הונגריה	-49%
פורטוגל	-46%
סלובניה	-40%
פינלנד	-38%
אירלנד	-36%
קרואטיה	-35%
ליטא	-30%
פולין	-28%
לטביה	-25%
נורבגיה	-19%
ישראל	-19%

18%-	אסטוניה
9%-	אוסטריה
2%+	שבדיה
5%+	צ'כיה
6%+	דנמרק
9%+	גרמניה
13%+	הולנד
20%+	סלובקיה

- מקור: המועצה האירופית לבטיחות בדרכים.
- הערה: ישראל איננה מופיעה בדוח המקורי אלא נוספה על ידי עמותת אור ירוק. הנתונים מבוססים על נתוני הלמ"ס

סיכום

תאונות הדרכים הן לא גזירת גורל אלא מאבק קשה וממושך שניתן להצליח בו. מדינות אירופה מוכיחות, שנה אחר שנה שניתן לנצח את תאונות הדרכים ולהציל חיי אדם.

בשני העשורים האחרונים גם מדינת ישראל הצליחה לצמצם את מספר ההרוגים בכבישים, אך בהשוואה למדינות אירופה אנחנו עדיין נמצאים בתחתית המדינות הבטוחות, מדינות אשר מצליחות להביא לשינוי חיובי במספר ההרוגים.

דו"ח זה סקר את מגמות השינוי במספר ההרוגים מתאונות דרכים בשנים האחרונות בישראל ובאיחוד האירופי. מהדוח עולה תמונה מדאיגה אודות מצבה של ישראל בהשוואה למדינות אירופה.

מדינת ישראל חייבת לשים בראש סדר העדיפויות את המאבק בקטל בדרכים. יש להוסיף תקציבים לטובת הבטיחות בדרכים, למקד תכניות לאוכלוסיות בסיכון גבוה, לשפר את התשתית בכבישים האדומים ובמוקדי הסיכון ומעל לכל יש להכין תכנית לאומית לצמצום תאונות הדרכים שתאושר על ידי הממשלה. על התכנית תכנית לכלול יעדים ברורים ומדידים, אסטרטגית פעולה לשנים הבאות, שקיפות ודין וחשבון שנתי לציבור.

בברכה,

עוז דרור

סמנכ"ל אסטרטגיה ותקשורת, עמותת אור ירוק